

john stuart mill despre guvernarea reprezentativă

Traducere din limba engleză și note de
Mona Mamulea și Ovidiu G. Grama

Traducere: Mona Mamulea și Ovidiu G. Grama
Redactor: Ana-Maria Băscu
Tehnoredactor: I. Iuș Stăncu
Design copertă: Andra Păucea

Ediția ALL face parte din Grupul Editorial ALL.

librariaall
all@librariaall.ro

www.all.ro
Contact: comenzi@all.ro
021 402 36 33
Distribuție: 021 402 36 30
Fax: 021 402 36 30
Tel: 021 402 36 30
Sector 6, cod 060512 - București
84, Constantin Brâncuși nr. 30A, et. 3
Ediția ALL

Copyright © 2016 de ALL.
All rights reserved. The distribution of this book outside
Romania, without the written permission of ALL,
is strictly prohibited.

Tous droits réservés. Toute réimpression ou distribution
de ce livre hors de la Roumanie, sans la permission écrite
de l'éditeur, est formellement interdite.

I. Mănușel, Mona (trad.)
II. Grama, Ovidiu (trad.)
ISBN 978-606-887-111-1
Bibliografie:
Ediția ALL, 2016
Tată: Mona Mamulea, Ovidiu G. Grama - București
Despre guvernarea reprezentativă
MILL, JOHN STUART
Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CONSIDERATIONS ON REPRESENTATIVE GOVERNMENT
John Stuart Mill

de către o țară civilizată și, după ce a făcut aceasta, să piară. Ar fi o soartă neobișnuită dacă, după încă două sau trei generații, acest rezultat teoretic ar fi singurul fruct rămas de pe urma dominației noastre în India; dacă posteritatea ar spune despre noi că, nimerind accidental peste un sistem de organizare mai bun decât ar fi putut proiecta vreodată înțelepciunea noastră, primul lucru pe care l-am făcut cu bună știință a fost să-l distrugem și să lăsăm binele care era pe cale de a se realiza să se piardă cu totul, din ignorarea principiilor de care el depindea. *Di meliora**, însă dar dacă o soartă atât de rușinoasă pentru Anglia și pentru civilizație poate fi împiedicată, aceasta trebuie să se întâmple doar cu ajutorul unor idei politice mult mai largi decât acelea pe care le pot oferi singure practica engleză sau cea europeană și printr-o examinare a experienței indiene și a condițiilor guvernării Indiei mult mai profundă decât aceea pe care s-au arătat până acum dispuși s-o întreprindă atât politicienii englezi, cât și aceia care alimentează cu păreri opinia publică engleză.

* „Ferească zeii!“ (lb. latină în original), formulare eliptică pentru *Di meliora velint!* („Să [ne] dorească zeii lucruri mai bune!“) sau *Di meliora ferant!* („Să [ne] aducă zeii lucruri mai bune!“). (N. tr.)

CUPRINS

Capitolul I. În ce măsură sunt formele de guvernare o chestiune de alegere	11
Capitolul II. Criteriul unei bune forme de guvernare	29
Capitolul III. Cea mai bună formă de guvernare care poate fi concepută este guvernarea reprezentativă	59
Capitolul IV. În ce condiții sociale este inaplicabilă guvernarea reprezentativă	87
Capitolul V. Despre funcțiile care le revin corpurilor reprezentative	105
Capitolul VI. Despre neajunsurile și pericolele la care este expusă guvernarea reprezentativă	129
Capitolul VII. Despre adevărata și falsa democrație; reprezentarea tuturor și reprezentarea doar a majorității	153
Capitolul VIII. Despre extinderea sufragiului	189
Capitolul IX. Ar trebui să existe două etape ale procesului electoral?	217
Capitolul X. Despre modul de votare	227
Capitolul XI. Despre durata legislaturilor	253

Capitolul XII. Ar trebui ca membrii parlamentului să fie supuși mandatului imperativ?.....	257
Capitolul XIII. Despre o a doua Cameră.....	275
Capitolul XIV. Despre executiv într-o guvernare reprezentativă.....	287
Capitolul XV. Despre organismele reprezentative locale	313
Capitolul XVI. Despre naționalitate, considerată în raporturile sale cu guvernarea reprezentativă	337
Capitolul XVII. Despre guvernările reprezentative federale	349
Capitolul XVIII. Despre guvernarea coloniilor de către un stat liber	367

PREFAȚA AUTORULUI

Aceia care mi-au făcut onoarea de a-mi citi scrierile anterioare poate că nu vor resimți prea puternic impresia că volumul de față aduce vreo noutate, deoarece principiile sunt acelea la care am lucrat cea mai mare parte a vieții mele, iar cele mai multe dintre sugestiile practice au fost anticipate de către alții sau de către mine însumi. Există totuși noutate în faptul de a le fi adus laolaltă și de a le fi expus în conexiunea lor, ca și, cred eu, într-o bună parte din argumentele aduse în sprijinul lor. În orice caz, unele dintre opinii, chiar dacă nu sunt noi, au deocamdată tot atât de puține șanse să întrunească acordul general ca și cum ar fi.

Mi se pare, totuși, după diverse indicii și mai ales după dezbaterile recente asupra reformei parlamentului, că atât conservatorii, cât și liberalii (dacă îi pot numi în continuare așa cum se numesc încă ei înșiși) și-au pierdut încrederea în crezurile politice pe care le mărturisesc în mod formal, în timp ce nici unii, nici ceilalți nu par să fi făcut vreun progres în a-și găsi unul mai bun. Trebuie totuși să fie posibilă o doctrină mai bună; nu un simplu compromis, prin găsirea unei căi de mijloc între cele două, ci ceva mai vast decât fiecare dintre ele și care, în virtutea puterii sale superioare de cuprindere, să poată fi adoptat și de un liberal, și de un conservator, fără ca aceștia să renunțe la nimic din ceea ce simt că este cu adevărat valoros în propriul lor crez. Când atât de mulți simt

în mod nelămurit nevoia unei asemenea doctrine și atât de puțini chiar se amăgesc că ar fi găsit-o, oricine poate oferi, cu modestie, contribuția pe care propriile gânduri – și tot ce știe mai bun din gândurile altora – sunt în măsură să o dea pentru elaborarea ei.

CAPITOLUL I

În ce măsură sunt formele de guvernare o chestiune de alegere

Toate speculațiile asupra formelor de guvernare poartă amprenta mai mult sau mai puțin exclusivă a două teorii divergente referitoare la instituțiile politice; sau, pentru a ne exprima mai exact, a două concepții divergente cu privire la ceea ce sunt instituțiile politice.

Unele spirite concep guvernarea drept o artă strict practică, dând astfel naștere unor întrebări legate exclusiv de scop și de mijloace. Formele de guvernare sunt asimilate tuturor celorlalte mijloace care servesc la realizarea obiectivelor omenești. Ele sunt considerate a fi în întregime o chestiune de invenție și ingeniozitate. Fiind făcute de om, se presupune că omul poate alege să le facă sau nu, precum și modul în care vor fi făcute și după ce model. Guvernarea este – potrivit acestei concepții – o problemă care trebuie tratată ca orice altă chestiune de afaceri. Primul pas constă în a defini scopurile pe care trebuie să le servească guvernarea. Următorul este de a cerceta care formă de guvernare este cea mai potrivită pentru îndeplinirea acestor scopuri. Odată ce ne-am edificat asupra acestor două puncte și am stabilit forma de guvernare care combină cât mai mult bine cu cât mai puțin rău, nu ne mai rămâne decât să obținem, pentru opinia personală la care am ajuns, acordul

compatrioților noștri sau al celor cărora le sunt destinate instituțiile. A găsi cea mai bună formă de guvernare, a-i convinge pe alții că este cea mai bună și, acestea odată făcute, a-i convinge să se străduiască să o obțină – iată care este ordinea ideilor în mintea aceluia care adoptă acest punct de vedere în filosofia politică. Ei privesc o constituție în aceeași lumină în care privesc (respectând proporțiile) un tractor cu aburi sau o mașină de treierat.

Acestora li se opune un alt tip de gânditori politici, care sunt atât de departe de a asemena o formă de guvernare cu o mașină încât o privesc ca pe un fel de produs spontan, iar știința guvernării este privită ca o ramură (ca să zicem așa) a istoriei naturale. Potrivit lor, formele de guvernare nu sunt o chestiune de alegere. Trebuie să le luăm, în general, așa cum le găsim. Formele de guvernare nu pot fi întocmite prin planificare premeditată. Ele „nu se fac, ci cresc“. Treaba noastră în ceea ce le privește este, ca și în cazul celorlalte realități ale universului, să ne familiarizăm cu proprietățile lor naturale și să ne adaptăm la ele. Instituțiile politice fundamentale ale unui popor sunt considerate de către această școală ca un fel de produs organic al naturii și vieții aceluia popor: un rod al obiceiurilor, instinctelor, nevoilor și dorințelor sale inconștiente, prea puțin al intențiilor sale deliberate. Voința oamenilor nu a avut alt rol în această chestiune decât de a veni în întâmpinarea necesităților de moment cu mecanisme de moment, mecanisme care, dacă sunt îndeajuns de concordante cu caracterul și cu sentimentele naționale, de obicei se perpetuează și alcătuiesc, prin acumulare succesivă, o organizare politică adecvată

poporului căruia îi aparține; în zadar s-ar încerca impunerea ei unui popor a cărui natură și ale cărui condiții nu au generat-o în mod spontan.

Este greu de hotărât care dintre aceste doctrine ar fi cea mai absurdă, dacă am putea presupune că fiecare în parte este susținută ca o teorie exclusivă. Însă principiile pe care le declară oamenii cu privire la indiferent ce subiect aflat în dezbatere sunt de obicei o expresie cu totul incompletă a opiniilor pe care le susțin cu adevărat. Nimeni nu crede că orice popor este capabil să clădească orice tip de instituții. Oricât de departe am duce analogia cu dispozitivele mecanice, un om nu alege nici măcar o unealtă de lemn sau de metal pe singurul temei că este cea mai bună în sine, ci se întreabă dacă îndeplinește celelalte condiții care trebuie combinate cu ea astfel încât să-i facă utilizarea avantajoasă și, în particular, dacă aceia care o vor folosi posedă cunoașterea și îndemânarea necesare pentru mânăuirea ei. Pe de altă parte, nici aceia care vorbesc despre instituții ca și cum ar fi un fel de organisme vii nu sunt cu adevărat fataliști politici, așa cum ne dau de înțeles. Ei nu pretind că oamenii nu au absolut nicio posibilitate de a alege forma de guvernare sub care vor trăi sau că o cercetare a consecințelor care decurg din diferite forme de organizare politică nu are absolut niciun rol atunci când decidem care dintre ele ar fi de preferat. Deși fiecare parte își exagerează masiv propria teorie, din dorința de a se împotrivi celeilalte, și deși niciuna dintre părți nu și-o susține pe a sa într-o formă nealterată, cele două doctrine corespund unei diferențe profund statornicite între două moduri de gândire; și deși este evident că niciuna dintre ele nu are în